

E U R O P A N

Zadar – Nova Gorica – Zagreb

SANJA ŠTOK

Čime odgovoriti na pitanje koje je "Europska federacija za novu arhitekturu" postavila na drugom međunarodnom natječaju 1990/91.: "Život u gradu – preuređenje urbanih prostora"?

Odmaknuti se od urbanističke politike koja smješta stanovanje – mješta življenja – na rubove grada, u neke druge "zone", odvajajući ih tako od ostalih vitalnih funkcija grada bez kojih ne može.

Socijalno stanovanje pretvoriti u urbano življenje.

"Upotrebljavati" grad na nov način, vrednujući zatečeno, i pokušati ga postupno humanizirati, uljepšavati, a ne nagrditi, da bi preživio sa svojom tradicijom i funkcijom do sutra.

Podsjetiti se da grad ne čine neke odvojene zone s različitim funkcijama, već da u njemu treba istodobno živjeti i raditi, kretati se i odmarati; da grad nije tijelo koje je "iščupano" iz svoga okoliša, već da zahvaljujući njemu funkcionira kvalitetno.

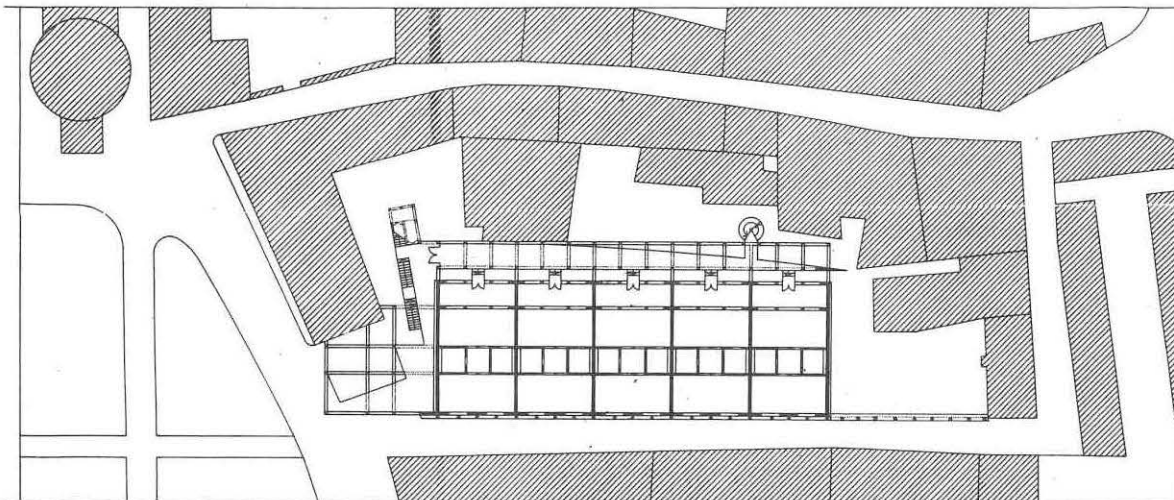
Mladi arhitekti cijele Europe odgovarali su na to pitanje, nastojeći

riješiti gorući problem novog urbaniteta. Kada iz naše današnje ratne perspektive ponovo gledamo njihove projekte, vidimo da imaju kvalitetu više. Jer mi, danas i ovdje, znamo kakvu težinu ima riječ "stanovati".

ZADAR – Nenad Kondža

Kuća u gradu Sv. Stošije i Sv. Krševana – slijepih romaničkih arkadura, na poluotoku s ortogonalnim rimskim uličnim rasterom, unutar bloka koji je nastao u srednjem vijeku kao struktura karakteristične nepravilne forme.

To su tri najvažnije izvodnice toga projekta, ujedno i tri najčitljivije karakteristike objekta. Kuća sama ponavlja glavno urbano obilježje rimskoga Zadra – ortogonalni raster.

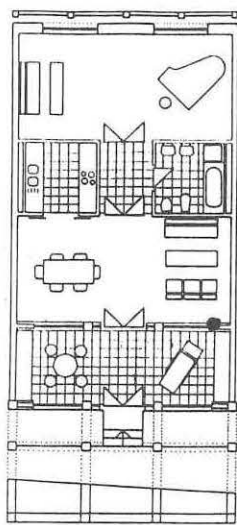
Kondža

Blok se nalazi u zapadnom dijelu poluotoka, iza rimskog Foruma i Kapitolija, u najvrednijem dijelu stare jezgre, sadrži uglavnom stambene zgrade, kvaliteta življenja nije visoka. Novi objekt zatvara, popunjava nepravilan blok, smirujući ga svojim rasterom, finom mrežom različito strukturiranih zidova. "Tijelo" kuće (u prizemlju su to lokali, na katovima stanovi) sa svih strana komunicira s postojećim urbanim elementima – ulicom, dvorištem, kućama, gradom – prostorno, oblikovno i funkcionalno: dvorišna strana kuće i stanova izvedena je strukturom stupova i greda, unutar koje se na stambenim etažama formira galerija; na uglu bloka gradska je loža, zamišljena s javnim sadržajem, a u dvorištu, iza uličnog zida, polujavna loža koja pripada bloku; zid kuće prema ulici strukturiran je kao dvojni, zid s dva lica – privatnim i javnim. Prostorno, takva koncepcija znači prožimanje vanjskog i unutarnjeg – na temu zadarske palače i njezinih dvorišta, loža i terasa. Istodobno to je osmišljena gradacija od javnosti do privatnosti i obratno. Krećemo se od ulice preko lože do galerija i

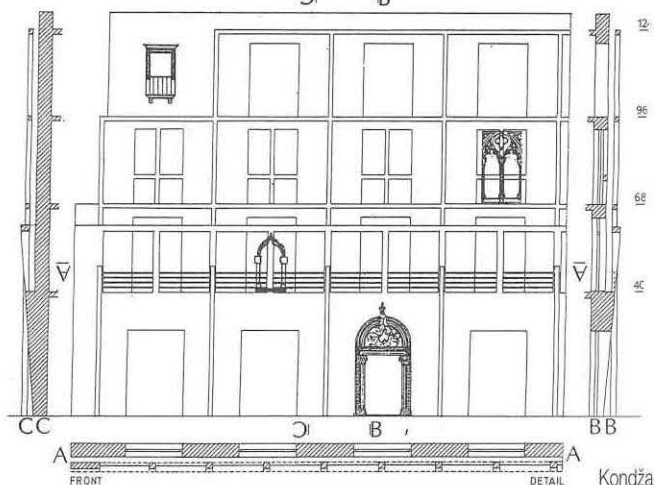
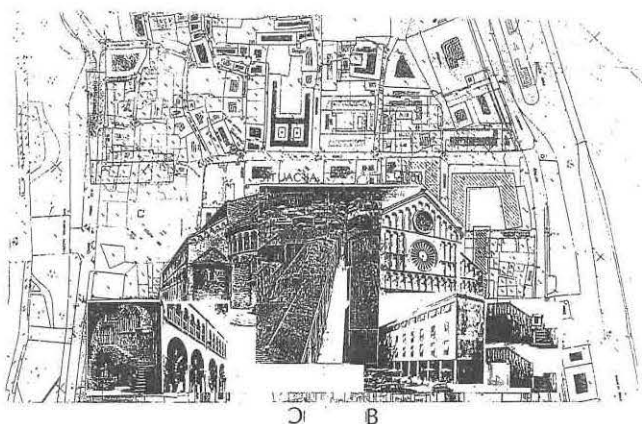
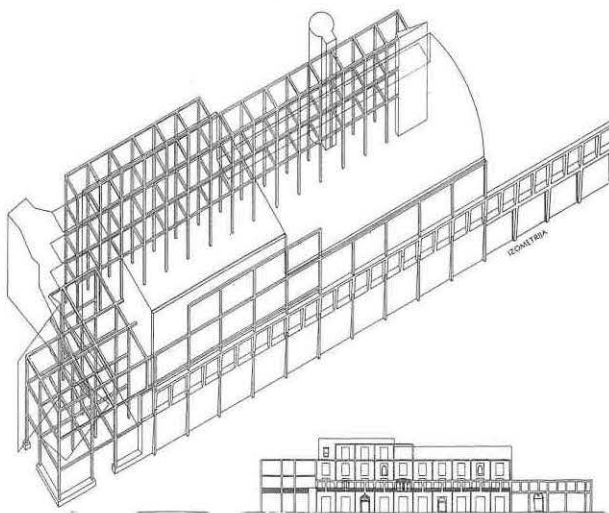
dvorišta, postupno doživljavajući javno – polujavno – poluprivatno – privatno.

Takvo stupnjevanje nastavlja se i pri ulasku u stanove: galerija – stambena loža – boravak, pa privatni dio stana. Sve manje ostakljenih zidova prema unutrašnjosti, sve manje potpuno zatvorenih pri izlasku na galerije, u dvorište, u grad. Minimalna količina fiksnih elemenata (nosivi zidovi, mokri čvorovi) omogućuje formiranje raznih modela stanova unutar dane čestice. Ta promjenljivost prema potrebi čini projekt racionalnim, izgradnju na kvalitetnoj lokaciji ekonomski opravdanom – grad treba takve fleksibilne objekte, stanove i lokale.

Ulična fasada definitivno pripada Zadru: dvostruki zid, na vanjskoj strani suvremeno i proporcionalno oblikovane "arkadure" iza kojih teče zidno platno s otvorima – u njih se mogu ugrađivati elementi graditeljske povijesti: stupovi, prozori, nadvoji...

OSNOVNI STAN

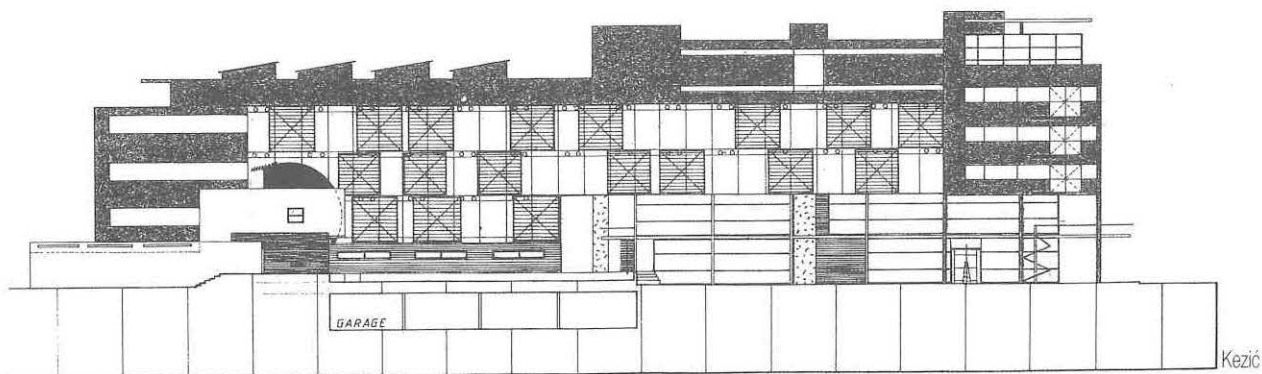
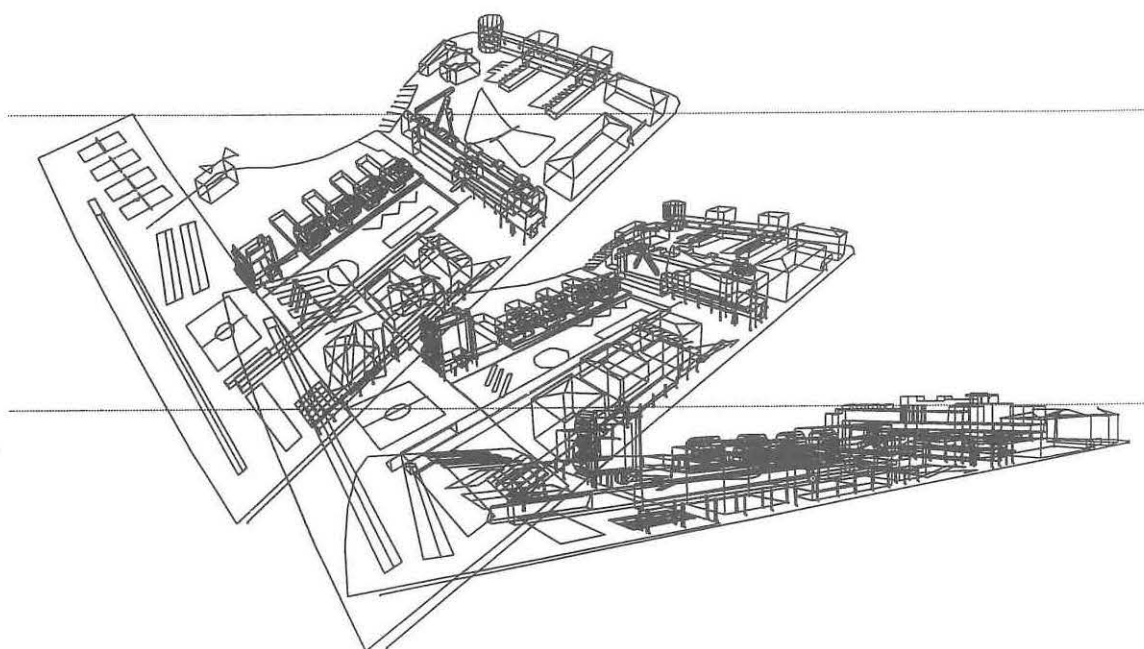
NOVA GORICA – Neno Kezić

Nakon drugoga svjetskog rata grad Gorizia presječen je novom granicom. Centar je ostao u Italiji, a mali periferni dio u Sloveniji pretvorio se u Novu Goricu. Više prijelaznih točaka omogućuje stanovništvu putovanje "između gradova", ali podjela unatoč tome lomi zapravo cjelovito područje i otežava funkcioniranje mjesta; prometni, radni i životni kontinuitet.

Odluka da se dvije države zajedno angažiraju na urbanističkom i razvojnom planiranju jednog dijela teritorija ublažit će te negativne efekte. Program predviđa stanogradnju, trgovačke i poslovne sadržaje, postupno zadovoljenje svih potreba stanovnika u vrijednom prirodnom okolišu.

Neno Kezić nastoji svojim projektom ukinuti negativan utjecaj granice na urbanitet tih naselja. Njegov prijedlog razvija proces "zgušnjavanja" unutar zone zahvata, da bi postigao karakteristike pravoga grada.

"Neofuturističkim" rješenjem ne konkurira postojećim centrima – "međupodručje" ispunjava komplementarnim aktivnostima, prema konceptu programatskog pojasa. Novi autentičan dio grada pomiruje susret različitih zona, ispunjava funkciju razmjene, a ne ugrožava fleksibilnost i različitost prostora s "dvije strane". Urbani pojasevi, osmišljeni kao zone stanovanja, raznih usluga, zelenih površina, jezera i parkova, preoblikuju sadašnji pejzaž.

ZAGREB – Ljiljana Čurčija, Diana Kačić

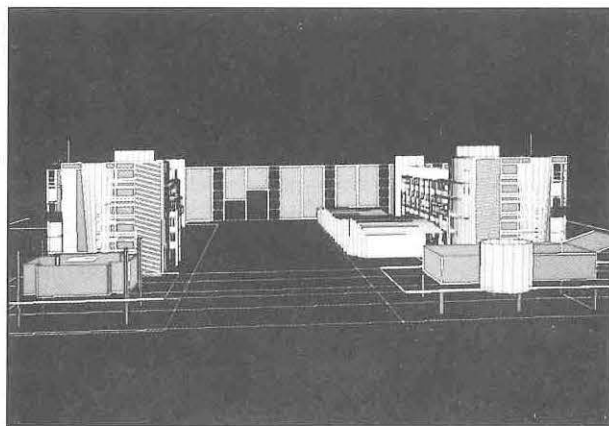
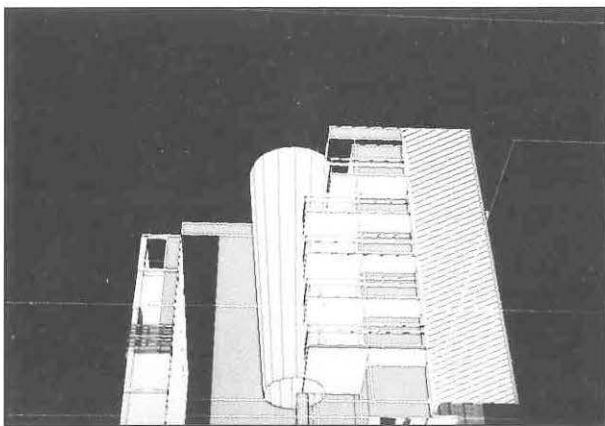
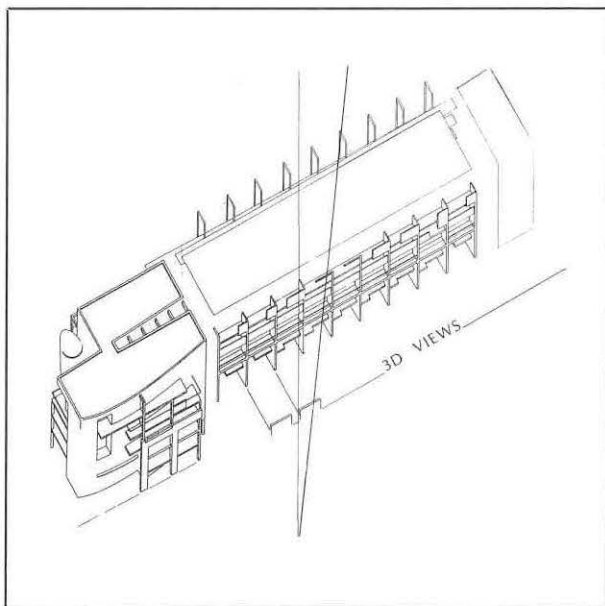
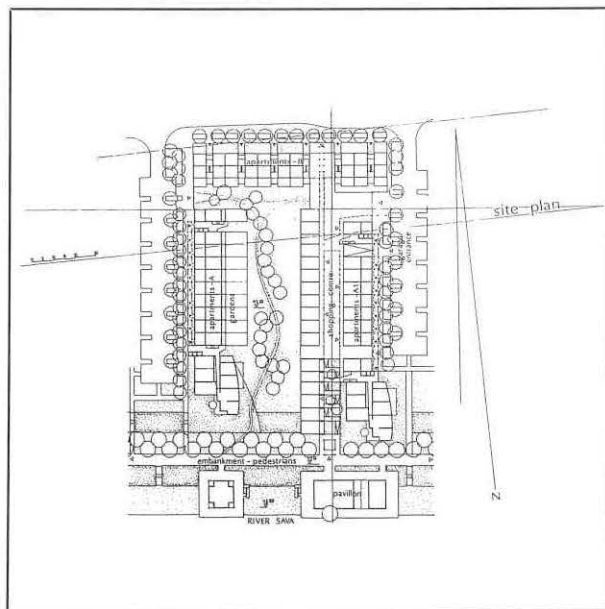
Lokacija se nalazi na Trnju uz sjevernu obalu Save, kraj mosta, na središnjoj osi grada. Zahtijeva urbanizaciju, pruža mogućnost lijepog stanovanja uz rijeku s pješačkim zonama, zonama odmora i relaksacije, s vizurama na grad, katedralu, Medvednicu. Ima perspektivu novog centra, sa svim potrebnim sadržajima.

Ponudjeni projekt obrađuje cjelinu, fleksibilan je urbanistički i u smislu stanovanja – korisnik kupuje jednu ili više stambenih jedinica, tek zatim uz arhitekta oblikuje svoj specifičan prostor. Konceptija je projekta težnja visokourbaniziranom području u tom dijelu Zagreba, koji sa starim centrom povezuju brze prometnice. Osnovni su elementi dvije jedinice koje čine cjelinu ali mogu funkcionirati i zasebno – jedna je isključivo stambena, a druga osim toga sadrži radne i poslovne prostore, trgovačke i ugostiteljske sadržaje. Moguća je izgradnja u etapama, a upotreba prefabriciranih elemenata u izgradnji povećava ekonomičnost. Jedinice su postavljene u smjeru sjever – jug, prate nizanje gradskih zona od Medvednice do Novog Zagreba, ali u svakom položaju zadovoljavaju sve uvjete, pa se naselje može urbanistički organizirati na više načina.

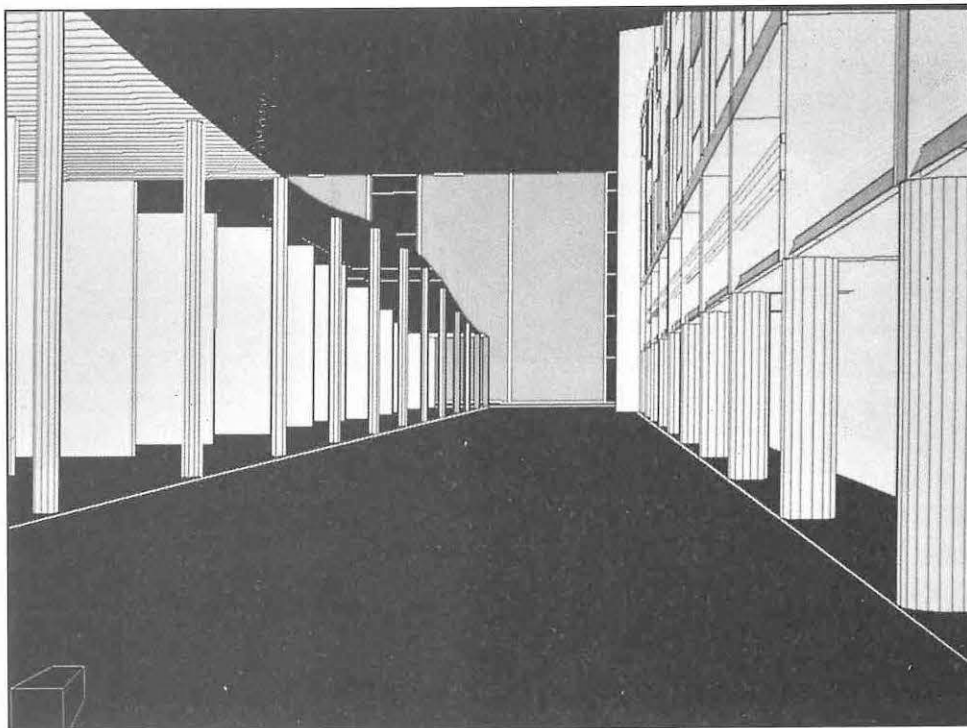
Prožimanje različitih gradskih funkcija riješeno je kvalitetno: pješački i kolni putovi teku paralelno, koegzistirajući; javni, privatni i poluprivatni prostori nalaze se na istom mjestu, dohvatljivi.

Stanovi su orijentirani uz mirnija ulična pročelja, a privatni vrtovi i eventualni - mikrocentar prema središtu bloka. Takva struktura omogućuje postupno "ubacivanje" svih ostalih sadržaja među stambene jedinice, prema potrebi.

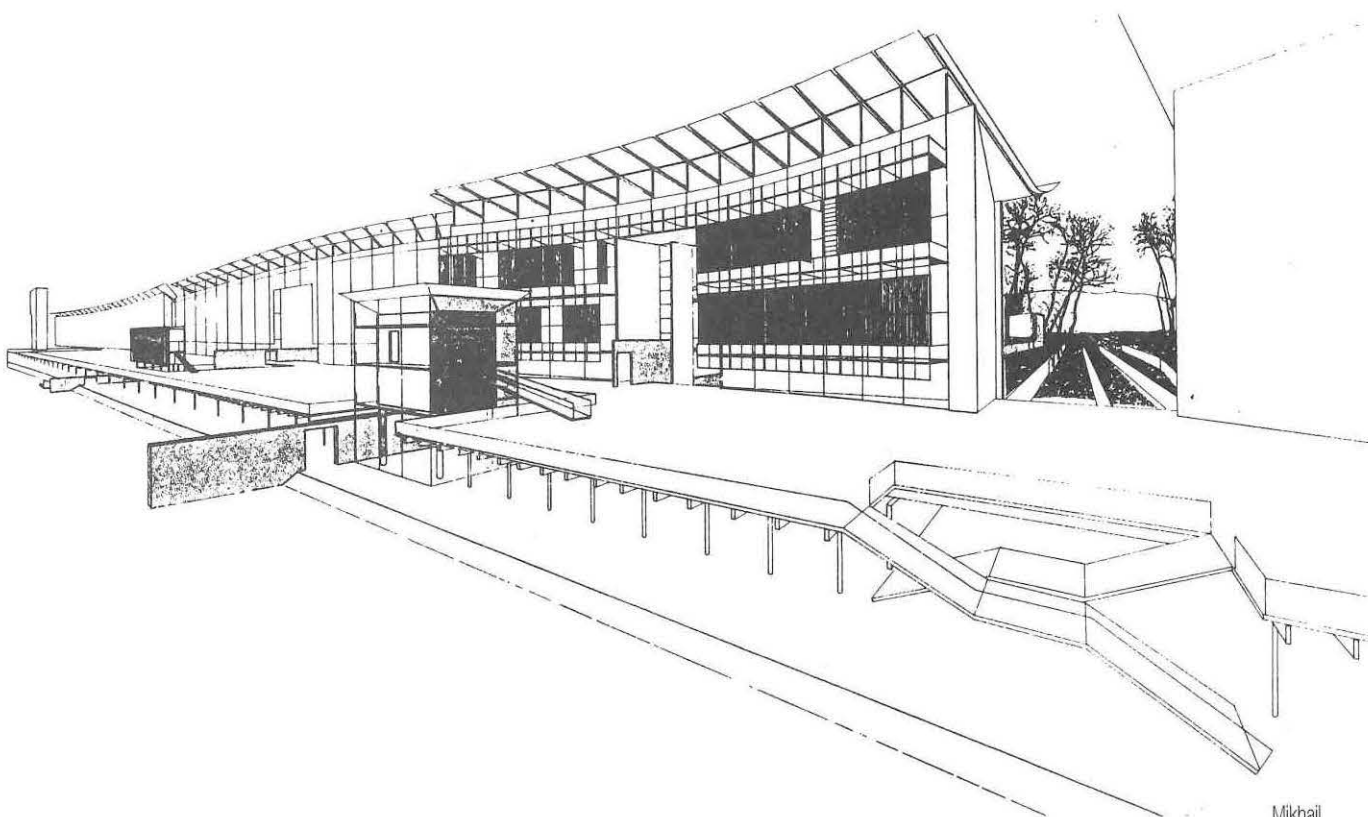
Zanemarena zona Zagreba pretvorena je u ugodnu gradsku četvrt, postignut je urbani komfor u prirodnom i čistom okolišu. To je naselje otvoreno demografskim, sociološkim i individualnim promjenama.

Čurčija/Kačić

Čurčija/Kaćić

Mikhail

ZAGREB – David Mikhail

Poetičan projekt na istoj lokaciji, na Trnju. Pokazuje kako se uz Savu može postići stambena izgradnja visoke estetske i arhitektonske vrijednosti.

Na razvučenu terenu uz rijeku linearne se kuće valovito "gibaju", slijedeći njezin tok. Orijentirane su dvostrano, prema vodi i prema gradu – preko otvorenih prostora, zelenog pojasa. Kroz pasaže stambenih zgrada naziru se ti vrtovi – dalje – sjeverni naglasci Zagreba. Komunikacija s ostalim dijelovima grada pješački su putovi i tramvaji. Ta je cjelina potpuno zaštićena od kolnog prometa.

Obalna promenade, široka i zračna, provlači se oko autonomnih objekata uz vodu u kojima su smješteni hotel, muzej, kino, centar za rekreaciju – ponovo zadovoljenje svih čovjekovih potreba "u blizini". Stanovati ovdje značilo bi uživati zaboravljene blagodati sunca, vjetra, savskih vizura. Struktura samog priobalnog pojasa: promenade na stupovima i pojedinačni manji objekti, namjerno ili ne, ponavljaju duh starih savskih kupališta, s bitnom razlikom – ovo je čovjekovo stalno prebivalište. Projekt ima dvostruku kvalitetu i značenje: definira suvremeni ulaz u grad i čini urbanu cjelinu za sebe.

Ovim projektima možemo samo poželjeti realizaciju. Svim arhitektima – više natječaja: svjetskih, europskih, ali i domaćih.

Da bi naši gradovi imali šansu i mogućnost izbora – oni koje "dograđujemo", a naročito oni koje ćemo tek ponovo graditi.

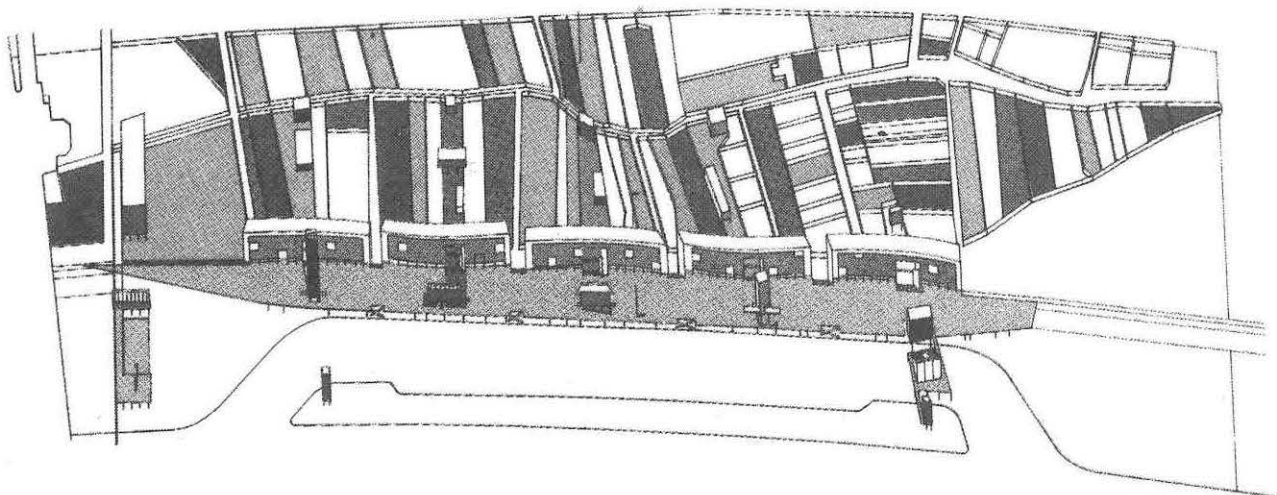
Summary

Sanja Štok: "EUROPAN: Zadar – Nova Gorica – Zagreb"

What would be the answer to the question put forward by the European Federation for New Architecture – EUROPAN at the second international competition in 1990/1991 – "Life in the city – a reconstruction of urban space?" "To step away from an urban policy set to install housing facilities – places for living on the outskirts of towns, in some other "zones" separating them from other vital functions a town cannot do without. Welfare habitation is to be changed to urban living. "To use the town" in a new way, evaluating the present situation and to gradually humanize it, make it nicer not uglier, to help it live with its own traditions and functions for tomorrow. To recall that a city is not made up of some abstract zones with different functions: one should be able to simultaneously live and work in it, to move about and to rest – to recall again that city is not a body "plucked out" of its environment, but thanks to that environment has a quality of functioning. Young architects from all over Europe have been searching for an answer to that question, trying to solve the burning problem of new urbanize. When we, from our "war" perspective look back at their projects we can find out much more of quality, because today we know the meaning of the word "housing". Younger Croatian architects have had considerable success on locations in Zadar, Nova Gorica, Zagreb. The authoress mentions here also projects of Nenad Kondža (1955), Neno Kezić (1964), Diana Kačić (1963), Ljiljana Čurčija (1957) and an Englishman David Mikhail (1963), who got the first award for a location in Zagreb.

Winner / prva nagrada: NENO KEZIĆ; DAVID MIKHAIL

Runner-up / drugoplasirani: LJILJANA ČURČIJA & DIANA KAČIĆ; NENAD KONDŽA

Mikhail